

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Харченко М.О

Науковий керівник: к.е.н., доцент Біломістний О.М.

Студентка групи 61-УФЕБ

Харківський навчально-науковий інститут

ДВНЗ «Університету банківської справи»

Сучасний стан економіки України відкрив новий етап у розвитку кредитної справи. Віднедавна гостро постала проблема вивчення та осмислення нових явищ у кредитній діяльності банківських установ, розумінні їх змісту, сутності та природи, розроблення нових систем і технологій кредитного процесу та їх впровадження в діяльність банків в контексті забезпечення фінансово-економічної безпеки банківської діяльності.

Під безпекою діяльності комерційного банку розуміється стан захищеності інтересів власників банку, його керівництва, клієнтів, а також матеріальних цінностей та інформаційних ресурсів від різноманітних внутрішніх та зовнішніх загроз. Рівень захищеності банку визначається його здатністю протистояти спробам завдати шкоди банкові як з боку конкурентів і кримінальних структур, які можуть втручатися у банківську діяльність та впливати на нього з метою здійснення різноманітних афер, відмивання “брудних грошей”, заволодіння майном, так і спробам прямого несанкціонованого доступу у приміщення банку з метою скоєння злочину.

Узагальнюючи досвід науковців, поняття “фінансово-економічна безпека” можна визначити як такий стан банку (організації, підприємства), за якого можливе найбільш ефективне використання наявних фінансових ресурсів, що сприяє рівноважному і стійкому фінансовому стану, ефективній діяльності, дає можливість визначати та на ранніх стадіях нейтралізувати негативні чинники, що впливають на діяльність банку, а також існує високий ступінь захищеності усіх важливих компонентів структури та діяльності банку від негативних змін.

Безпека банківських операцій носить, як правило, комплексний характер. На її забезпечення впливає, насамперед, ефективне використання технологій, а також активне застосування засобів захисту. Враховуючи той факт, що більшу частину прибутку банку складають доходи від кредитних операцій, то такі операції повинні перевірятися та захищатися найбільш серйозно.

Як показує досвід, в Україні не існує однієї єдиної системи захисту кредитних операцій, яка б підходила всім банкам без винятку. Кожен банк самостійно встановлює заходи по захисту власних засобів (в тому числі по мінімізації втрати вигоди від кредитування своїх клієнтів) використовуючи існуючі нормативно-правові документи, а також розробляючи свої власні (внутрішні). При цьому банки, співпрацюючи зі своїми клієнтами, велику увагу приділяють вивченню та аналізу їх діяльності, визначають їх

платоспроможність, надійність, кредитоспроможність, і потім на основі проведеного аналізу, враховуючи прогнозований ризик неповернення кредиту, роблять висновок про можливість кредитування кожного окремого клієнта

Якщо рішення про видачу кредиту позитивне, то наступним етапом забезпечення безпеки кредитування банківською установою є ведення кредитної справи, тобто моніторинг, вході якого контролюється виконання умов кредитного договору обома сторонами, діяльність позичальника та його поведінка. Важливим є те, що неефективний моніторинг веде до неповернення кредитних коштів, а тому даний етап є одним з найголовніших у забезпеченні безпеки кредитних операцій банку.

Як правило, заходи безпеки кредитних операцій класифікуються за терміном взаємовідносин банку з позичальником. Перший етап – підготовка до надання кредиту та його надання, другий – моніторинг кредитних відносин та робота щодо повернення кредитних коштів. Слід наголосити, що вживання заходів щодо безпеки кредитування – це завдання не якогось одного підрозділу банку, а усіх підрозділів, що залучені у проведенні таких операцій. Це, як правило, такі підрозділи: кредитні, маркетингові, юридичні, банківських ризиків, безпеки. Інші підрозділи (такі як бухгалтерського обліку, ресурсні) хоч і беруть участь у кредитних операціях, але істотно на їх проведення не впливають.

Враховуючи те, що перший етап (етап підготовки до видачі та безпосередньо видача кредиту) є чи не головним для забезпечення безпечної та ефективної кредитної діяльності банку, особлива увага приділяється визначенню платоспроможності клієнта. Є велика кількість критеріїв оцінки цього показника, головні з яких наступні:

- забезпеченість позичальника власними коштами (даний показник повинен становити не менше 50 % усіх видатків);
- характеристика позичальника (кваліфікація, кредитна історія, здібності керівника тощо);
- оцінка продукції, що виготовляється, наявність шляхів її реалізації, характер послуг, які надаються (конкурентоздатність продукції, попит на неї, обсяги експорту);
- економічна кон'юнктура ринку (перспективи розвитку виробника) тощо.

Підрозділи, що займаються забезпечення безпеки кредитної діяльності банку, при проведенні кредитних операцій здійснюють їх інформаційно-аналітичне забезпечення. Безпосередньо на етапі підготовки до видачі кредиту, вони здійснюють дослідження позичальника, метою якого є формування характеристики клієнта та його діяльності. Така характеристика містить в собі 2 розділи: загальний і спеціальний. Вони містять такі відомості про позичальника: форма власності, організаційно-правова форма, дата заснування підприємства, код реєстрації, вид діяльності, ринок збуту, засновники, власники, юридична та фактична адреса, статутний капітал, контактні дані, кількість працівників, дані про особу, що приймає остаточні рішення на підприємстві, основний вид діяльності, система виробництва (основні

комплектуючі, сировина, технологія, постачання, обладнання), структура підприємства, наявність дочірніх підприємств, нерухома власність, основні партнери тощо.

Наразі існує необхідність у формуванні системи заходів для забезпечення безпеки кредитних операцій. Розроблення заходів для убезпечення кредитної діяльності є досить трудомістким та складним процесом. Тільки завдяки активним злагодженим діям всіх підрозділів банку, що задіяні у кредитній діяльності банку, такий процес може стати ефективним та корисним у діяльності окремих банків та банківської системи України в цілому. Крім того, такі заходи безпеки повинні проводитись цілеспрямовано та наполегливо на кожному етапі кредитної діяльності банку.

Отже, забезпечення фінансово-економічної безпеки окремої банківської установи та банківської системи України в цілому – складний та багатогранний процес, якому треба приділяти постійну увагу, і наразі є нагальна потреба у розробленні єдиної комплексної системи забезпечення безпеки кредитної діяльності банків, яка насамперед буде ефективною в умовах, що склалися, буде протистояти спробам завдати шкоди банківським установам, мінімізуючи негативний вплив на діяльність банків як внутрішніх так і зовнішніх факторів, сприятиме підвищенню рівня довіри населення до вітчизняних банків та підвищенню ефективності проведення кредитних операцій в цілому.